

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Савастєєва О.М.

доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і фінансів

Махновська Х.Є.

здобувачка III курсу I (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування

*Одеський Національний Університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Грошово-кредитна політика завжди відігравала важливу роль у функціонуванні економіки країни. Проте, виникнення надзвичайних обставин, таких як воєнний стан, ставить перед урядом та фінансовими інституціями низку надзвичайних завдань і обмежень. Україна, крокуючи через складні випробування в умовах військового конфлікту, визнає важливість адаптації своєї грошово-кредитної політики до нових реалій.

У відповідності до Конституції України, Закону України “Про Національний банк України” [1], Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 “Про введення воєнного стану в Україні”, затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX «Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні» [2] були розроблені Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану [3].

Цей документ буде чинним під час воєнного стану та може продовжувати діяти після його закінчення з метою нормалізації економіки та фінансової системи. Дія Основних засад припиниться лише після ухвалення окремого рішення Ради Національного банку України про їхнє припинення або затвердження нових засад грошово-кредитної політики.

Умови воєнного стану в Україні ставлять під загрозу функціонування банківської та фінансової систем. Недостатня ефективність ринкових інструментів та висока невизначеність в умовах повномасштабних бойових дій ускладнюють застосування інфляційного таргетування та плаваючого валютного

курсу. Національний банк може тимчасово відмовитися від ключової ставки як основного інструменту монетарної політики. Щоб забезпечити стабільність, банк регулює грошово-кредитний ринок та валютні операції згідно із законодавством, вживаючи заходи захисту. Невизначеність також ускладнює прогнозування економічних процесів, тому Національний банк може тимчасово утриматися від публікації макроекономічних прогнозів.

Національний банк адаптує грошово-кредитну політику для забезпечення стабільності фінансової системи в умовах воєнного стану. Це включає вжиття антикризових заходів для підтримки ліквідності банків та дозвіл на покупку державних цінних паперів на первинному ринку. Прозорість операцій і обмеження монетизації дефіциту бюджету важливі для запобігання інфляції та збереження довіри до грошово-кредитної політики. Національний банк залишає свою незалежність і уникає заходів, що можуть пошкодити довіру до монетарної політики [1].

Національний банк буде тісно співпрацювати з урядом для залучення фінансування від міжнародних організацій та країн-партнерів, спрямованого на реабілітацію та економічну трансформацію України під час військової агресії. Вони разом планують реформи, узгоджені з МВФ, іншими міжнародними організаціями та ЄС. Слушною в цьому контексті є думка про те, що «розвиток фінансових відносин України з МВФ створить фундамент для відновлення економіки країни після завершення війни, дозволить закінчити вже розпочаті та запровадити нові реформи в економічній, фінансовій, соціальній галузях, підвищити рівень життя громадян, зміцнити курс національної валюти стосовно іноземної валюти» [4, с.157].

Національний банк спільно з урядом також намагатиметься залучити підтримку міжнародних партнерів для впровадження фінансових санкцій проти агресора та його ізоляції від світової фінансової системи. Щоб забезпечити стабільність, Національний банк покладе акцент на ефективну комунікацію та підтримку біженців за кордоном. Також він буде протидіяти легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму, забудовуючи прозору систему державного регулювання для віртуальних активів.

Після відновлення нормального функціонування економіки та фінансової системи Національний банк зобов'язується відновити застосування принципів та інструментів грошово-кредитної політики, які передбачені його стратегією та основними засадами на 2022 рік і на середньострокову перспективу. Він залишається вірний режиму інфляційного таргетування з плаваючим обмінним курсом та не фінансує державний бюджет. Поступово будуть відмінені адміністративні обмеження на валютні операції з поліпшенням платіжного балансу України. Покращення виробництва та логістики, а також поживлення експорту забезпечать відновлення іноземної валюти. Національний банк буде сприяти стабілізації валютного ринку, але повернеться до валютних інтервенцій лише у відповідності до стратегії, якщо це не загрожує фінансовій стабільності [1].

Після зменшення невизначеності щодо воєнних дій банк відновить прогнозування та опублікує Інфляційний звіт. Поки є можливість зрозуміти

наслідки монетарних рішень, Національний банк повернеться до використання ключової ставки як головного інструменту грошово-кредитної політики. Банк прагне уникати фінансування дефіциту бюджету, забезпечуючи баланс між утриманням інфляційної динаміки та підтримкою боєздатності країни, а також продовжуватиме підтримувати фінансову стабільність. Він також буде гнучко реагувати на потреби банківської системи для утримання належного рівня ліквідності та сприяння стабільності валютного ринку. Забезпечення низької та стабільної інфляції залишатиметься головною метою Національного банку для підтримки економічного відновлення України після війни.

Україна приділяє особливу увагу адаптації своєї грошово-кредитної політики до умов воєнного стану. Основні засади цієї політики враховують надзвичайні обставини та спрямовані на підтримку фінансової стабільності та нормалізацію економіки. Національний банк активно співпрацює з урядом та міжнародними партнерами для залучення фінансової підтримки та впровадження ефективних заходів, спрямованих на реабілітацію та економічну трансформацію країни. Після відновлення нормального функціонування економіки та фінансової системи Україна має намір повернутися до стандартних принципів грошово-кредитної політики для підтримки стабільності та економічного відновлення.

Список використаної літератури

1. Про Національний банк України від 20.05.1999 р. – № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 16.10.2023).
2. Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 “Про введення воєнного стану в Україні” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 01.11.2023).
3. Про основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану від 15.04.2022 року N 4-рд. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/PB22087#!> (дата звернення: 16.10.2023).
4. Савастєєва О.М. Фінансові взаємовідносини України і Міжнародного валютного фонду в умовах війни. *Ринкова економіка*. 2022. Том 21. Вип. 2 (51). С. 149-160.